

objeto aliquo intellectus creati, quod, ut supra diximus, est ens in communi, ut abstrahens a creato & increato, a naturali & supernaturali. Ergo lumine naturali evidens ens, dum potest ab intellectu creato videri, ut in se est.

74 Respondo primo, negando Minorem. Non est enim evidens lumine naturali, obiectum adequatum intellectus esse ens in communi, prout abstrahit a naturali & supernaturali, cum lumine naturali non possit cognosci, dari aliquid ens supernaturali. Unde quamvis Deus clare visus, revera sub illo continetur, hoc tamen solo lumine naturali demonstrari nequit.

Respondo secundo: Quod quamvis lumine naturali esse evidens, ens ut sic secundum rationem communem sua analogia, esse obiectum adequatum intellectus creati, nihilominus nequit inde evidenter concludi, ac demonstrari possibilitatem visionis beatificae; quia ad hoc sciendum non est necesse quod intellectus creatus non possit attingere Deum ut in se est, & cognitione clara & intuitiva, qualis est visio beatificae: sed satis est quod abstractivae aut alio modo imperfectioris, sit ab illo cognoscibilis.

75 Intra Scotus: Lumine naturali evidens est perfectionem convenientem potentia inferiori, posse competere superiori, si amba ad idem genus pertineant. Sed attingere intuitive omnia obiecta contenta sub obiecto specificativo potentia, competit potentia cognoscitivis intellectus inferioribus, nimirum visui, auditui, & aliis sensitivis potentia. Ergo evidens est, id etiam posse convenire intellectui.

Commutatur: Nulla est repugnantia quod intellectus adjuvetur, seu elevetur ad cognoscendum Deum in se perfecte sicut alia obiecta, & consequenter, si illa potest intuitive cognoscere, Deum etiam poterit clare & intuitive videre.

Ad instantiam, respondendo negando Majorem, multas enim perfectiones competunt inferiori alicuius generis, quae superiori competere nequeant; nam celo convenit incorruptibilitas, quae tamen homini qui in caelo est superior non competit: habitus primorum principiorum convenit evidentia, fides tamen, quae superior est, non convenit. Ratio est in promptu, licet enim talis perfectio superiori non conveniat, potest tamen illi convenire alia maior perfectio; per quam alia ejusdem generis inferiori excedit: & sic contingit in proposito, nam posse Deum abstractivae attingere, & omnia obiecta sensuum abstractivae & intuitive, longe majus est quam ad obiecta sensibilia intuitive attingenda alligari: primam autem convenit intellectui, secundo sensitivis.

76 Ad confirmationem dicitur in re ita esse, sed non evidenter demonstrari quod talis repugnantia non sit; unde si aliquis proterve contenderet talem repugnantiam dari, ex principiis natura non posset evidenter convinci. Potest contra hunc discursum fieri manifesta instantia: Angelus enim omnia obiecta quae sunt intra Deum comprehendit, & tamen ex hoc non licet inferre nullam esse repugnantiam, ut elevetur a Deo ad ipsius comprehensionem: Ergo Major illius discursus evidens non est, potest enim aliquis respondere exigi infinitam virtutem ad attingendum Deum clare in seipso, qui sic respondens non posset evidenter convinci ex principiis naturae.

75 Obijce secundo: Qui comprehendit aliquam potentiam, cognoscit omnes actus, & omnia obiecta ad quae potest se extendere: Sed Angelus naturaliter comprehendit intellectum humanum, qui est capax visionis beatificae: Ergo solo lumine naturali cognoscit intellectum humanum ad illam posse elevari, ac proinde illam esse possibilem.

76 Respondo primo, negando Majorem: Nam ad comprehensionem alicujus potentiae, sufficit quod cognoscatur in communi actus & obiecta ad quae illa potest se extendere; nec requiritur quod talis cognitio defendat ad omnia obiecta particularia, & terminetur ad omnes ejus actus in individuo: verbi gratia, ut comprehendatur potentia visiva aequalis, non est necesse cognoscere explicito, & in particulari, omnia obiecta quae potest videre; sed sufficit cognoscere in communi, quod illa potest videre quicquid visibile est. Similiter ut Angelus comprehendat intellectum humanum, sufficit, ut videat, illum posse cognoscere quicquid cognoscibile est.

77 Respondo secundo: Data Majori, distinguendo Minorem. Angelus naturaliter comprehendit intellectum humanum, secundum potentiam naturalem, concedo: secundum potentiam obedientialem, nego. Homo autem non est capax visionis beatificae, secundum potentiam naturalem, sed tantum secundum potentiam obedientialem. Unde licet Angelus naturaliter comprehendat potentiam naturalem intellectus creati, non sequitur quod in ea cognoscit possibilitatem visionis beatificae.

78 Dices, Potentia obedientialis identificatur realiter cum intellectu humano, & est illi essentialis. Ergo non stat intellectum humanum comprehendit ab Angelo sub conceptu differentialem, & non cognoscit ab illo sub conceptu potentiae obedientialis. Consequentia probatur, nam comprehendere est cognoscere obiectum, quantum cognoscibile est: Sed non stat obiectum sic cognosci, & predicatum aliquid ipsi essentialiter cognoscendum latere. Ergo &c.

Respondendo concessio Antecedenti, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dicitur duplicem esse comprehensionem, alteram quae est talis absolute & omnibus modis: alteram quae est tantum talis in determinato genere, primam non potest aliquod obiecti predicatum latere, secundam vero nullam ex illis quae spectant ad genus in quo est comprehensio: Angelus autem comprehendit intellectum humanum comprehensione naturali, & ideo nullum predicatum naturaliter cognoscibile, potest ipsum latere, non vero comprehendit illum comprehensione adequata in omni genere, ideoque potentia obedientialis qua non est naturaliter cognoscibilis ejus cognitionem subterfugere potest.

Ex dictis inferes, etiam supposita fide & divina revelatione, non posse naturaliter demonstrari visionis beatificae possibilitatem; illa tamen supposita, demonstratione Theologica, ejus possibilitatem potest ostendi.

Prima pars hujus corollarii patet ex dictis. Nam adhuc revelatione supposita, non potest naturaliter ratio nisi causas & effectus naturales cognoscere: At ex illis nequit evidenter cognosci possibilitatem visionis beatificae, ut supra ostensum est: Ergo etiam revelatione supposita, ratione naturali demonstrari nequit.

Quod vero Theologicè demonstrari possit, etiam constat, nam haec demonstratio Theologica est: Propensio innata, sive natura sit, sive gratia, ad impossibilem terminari nequit: At homo habituili gratia praeditus, propensione innata, non natura, sed gratia, in supernaturalem beatitudinem tendit: Ergo illa est possibilis. In qua demonstratione Major est nota lumine naturali, Minor vero est de fide, cum gratia habitus secundum finem, sit semen gloriae, & sors quae fallentis in vitam aeternam, seu in illam connaturaliter tendens: Ergo conclusio quae ex illis praemissis per bonam consequentiam inferitur, Theologica est.

ARTICULUS V.

Qualis sit appetitus hominis rationalis, ad clarum Dei visionem?

§. I.

Quibusdam praemissis, reformatur sententia.

Notandum primo ex D. Thoma 1. parte quest. 19. art. 1. duplicem dari appetitum, unum innatum, alterum elicitem. Primus est inclinatio propropensio ab Auctore naturae indita, quae unaqueque res, absque ulla cognitione, in suum bonum connaturale est propensa: qualis est propensio gravis in centrum, & levis in locum sursum. Secundus vero, qui proprie rationem appetitum habet, est actus appetendi, quo res fertur in bonum cognitum sub ratione boni; & ita procedit a speciali quadam potentia, scilicet ab appetitu sensitivo, vel rationali, quorum unus fertur in bonum sensibile, alter vero in bonum ut sic.

Notandum secundo, Appetitum elicitem adhuc duplicem esse: unum efficacem & absolutum, inferentem executionem mediis necessariam ad affectionem boni concepti; alium inefficacem seu conditionatum, qui dictam executionem mediis non iniert, & velletis quadam appellari solet. Prior significatur per verbum *volere*, posterior per verbum *vultum*: ille fertur in rem solum possibilem haberi, ille vero etiam ad impossibilia se intendit.

Notandum tertio, Appetitum elicitem alium esse necessarium quoad specificationem & exercitium simul, ut in brutis circa bonum conveniens apprehensum, & in beatis circa Deum clare visum; alium vero esse necessarium tantum quoad specificationem, qualis est actus appetendi beatitudinem in communi: nam licet homo naturaliter inclinetur ad bonum seu beatitudinem in communi, non necessitate tamen ad eliciendum semper actus amoris circa hujusmodi bonum, sed interdum eos suspendere potest. Haec praemissis.

Difficultas & controversia est inter Theologos, quoniam 84 appetitus fertur homo in clarum Dei visionem: Scotus enim in 4. dist. 49. quest. 10. Durandus ibidem quest. 8. & Valentia 1. 2. quest. 5. art. 3. dist. 1. puncto 1. docent in natura intellectuali, secundum se considerata, esse appetitum innatum ad clarum Dei visionem, prout est in se trinus & unus. Vasquez autem 1. 2. disp. 22. Suarez libro 2. de attribut. negat. cap. 7. num. 10. & 11. & alii ex recentioribus volent esse in natura intellectualem appetitum, non quidem innatum, sed elicitem, solum conditionatum & inefficacem, necessarium tamen quoad specificationem, & eisdem Dei visionem, prout est in se trinus & unus, sive prout est Auctor tam naturae, quam gratiae. Pro resolutione, fit

§. II.

Triplex conclusio difficultas proposita resolvitur.

85 Dico primo: Non datur in homine secundum se considerato, seu fide & gratia destituito, appetitus innatus ad clarum Dei visionem.

Probatum primo: Appetitus innatus (ut in 1. notabili diximus) est pondus quoddam naturae in bonum sibi connaturaliter debitum: Atqui in homine secundum se considerato, nullum datur pondus naturae, sed dumtaxat potentia obedientialis, ad clarum Dei visionem, cum illa non sit connaturaliter ei debita, sed superexcedens & improporcionata viribus ejus naturalibus, ut ex supra dictis patet: Ergo non datur in homine secundum se considerato, seu fide & gratia destituito, appetitus innatus ad visionem beatificam. Unde D. Thomas in dist. 49. quest. 1. art. 3. quest. 3. Quamvis ex naturali inclinatione voluntas feratur in beatitudinem, secundum communem rationem, tamen quod feratur in beatitudinem talem vel talem, non est ex inclinatione naturae, sed per discretionem rationis quae adinvocet in hoc vel in illo summum bonum hominis consistere.

86 Confirmatur & magis illustratur haec ratio: Appetitus innatus est a Deo ut Auctore naturae, & infundente formam naturalem: Sed appetitus visionis clarae Dei, non potest esse ab Auctore naturae: Ergo non potest dari appetitus innatus ad illam. Major patet, Minor probatur primo: Appetitus a Deo ut Auctore naturae inditus, solum tendit in Deum ut finem naturalem, nam ut communiter dicitur, *justa ordinem agentium, est ordo finium*: Atqui Deus, ut clare visus, non est finis naturalis, sed supernaturalis: Ergo appetitus visionis clarae Dei non potest esse a Deo ut Auctore naturae, sed solum ut largitore gratiae & aliorum donorum supernaturalium.

87 Secundo eadem Minor suadet: Auctor naturae non datur appetitum quem non possit explere: Sed Deus ut Auctor naturae, non potest explere aut quietare appetitum visionis beatificae: Ergo nec illum tribuere. Minor patet, natura enim, sive potus Auctor naturae, nihil facit frustra: faceret autem aliquid frustra, si daret appetitum ad aliquid ad quod non posset perducere. Unde Aristoteles 2. de caelo, textu 3. docet quod si natura desideret etiam inclinationem ad motum progressivum, desideret etiam instrumenta ad talem motum, quod etiam alibi asserit de quibusdam animalibus imperfectis, quibus natura talia instrumenta denegavit. Minor etiam non est minus evidens: Tum quia visio beatificae, cum sit omnino supernaturalis, est extra sphaeram totius naturae, immo & ipsius Auctoris naturae, considerati precise ut talis, sic enim ad effectus naturales coartatur: Tum etiam, quia ille non potest perducere ad alium finem, qui non potest dare media necessaria ad acquisitionem ipsius; Deus autem, ut Auctor naturae, non potest tribuere media necessaria ad visionem beatificam, cum illa sint entitative supernaturalia, nimirum gratia, fides, spes, caritas, & lumen gloriae, &c.

88 Dico secundo: Ex viribus naturae non datur in homine appetitus elicitus efficacis ad clarum Dei visionem.

Probatum primo: Omnis appetitus elicitus fundatur in aliqua cognitione, unde communiter dicitur, *nihil volitum quin praecognitum*: Sed naturali lumine rationis, visio beatificae non potest cognosci ut possibilis, sicut antea demonstravimus, nec Deus ut Auctor gratiae & gloriae, sed tantum ut Auctor naturae: Ergo quamvis ex cognitione naturaliter creaturarum, sequatur in nobis desiderium naturae videndi primam causam, quatenus prima causa naturalis est, non tamen cognoscendi Deum ut est in se, & videndi divinam essentiam.

89 Confirmatur & magis illustratur haec ratio: Circa obiectum ut apparet impossibile, seu nondum apparet ut possibile, nullus appetitus efficacis fundari potest, ut ex se constat: Ergo cum homo ex viribus naturae, possibilitatem visionis Dei ut est in se apprehendere non possit, ut ostendimus articulo precedenti, non potest ex viribus naturae illam appetere, appetitum elicito efficaci.

90 Probatum secundo: Si posset appetitum naturaliter divine essentiae visio, desiderio absoluto, & efficaci, possent etiam appetitum naturaliter media, sine quibus finis ille haberi nequit: id est auxilia divinae gratiae: Sed hoc Pelagianum est, nam Div. Augustinus de corrupt. & gratia cap. 1. docet, quod desiderium quod desideramus gratiam, ex gratia est; & D. Prosper contra Collatorem cap. 8. illum redarguit, eo quod dixerit hominem suis viribus posse desiderare animae sanitatem. Ergo &c.

Probatum tertio: In homine respectu visionis divinae essentiae, solum est capacitas seu potentia obedientialis: Sed haec non sufficit ad eliciendum actum desiderii efficacem & absolutum; nam alias simili actu desideraret omnia quae Deus sua potentia absoluta in nobis potest efficere, quod absurdum est: Ergo homo non potest naturaliter desiderio absoluto appetere visionem beatificam.

91 Denique suaderi potest conclusio ratione fundamentali. Theol. Gonzalez, Tom I.

Appetitus elicitus efficacis, est ille qui fertur in bonum, propriis viribus, & ex vi illius desiderii consequibile. Sed visionem beatam non possumus assequi viribus naturae, ut est certum de fide: Beatitudo enim per se est, quae in tali visione consistit, est finis supernaturalis hominis, ad quem ordinatur ex divina gratia, ut in pluribus (concessis definitum est contra Pelagianos; Ergo ex viribus naturae non datur in homine appetitus elicitus & efficacis ad clarum Dei visionem. Quod ut fiat evidentiis, & haec veritas, quae est praecipuum disputationis de gratia fundamentum, magis declaretur.

Observandum est primo cum D. Thoma 1. 2. quest. 109. art. 2. necessitatem gratiae in nobis, ex duplici possimum capite peti. Primo ex infirmitate naturae per peccatum originale corruptae. Secundo ex elevatione objecti, & actus supernaturalis, supra potentias naturalis animae. Prima ratio necessitatis non habuit locum in Angelis in statu viae, nec in primis parentibus in statu innocentiae, sed tantum secunda: utraque vero locum habet in hominibus in statu naturae lapsae, ut in Tractatu de voluntate Dei fufe exponemus disp. 5. art. 7.

Secundo observandum est, in quolibet ordine rerum tria reperiri, nempe substantiam, seu naturam rei, finem ipsius, & inclinationem ad illum. Nam Angeli natura v.g. per hoc explicatur, quod sit aptus intelligere omne ens ad modum suae substantiae. Finis ipsius est cognitio Dei per se, ut relict in creaturis & accommodatur modo essendi illius. Voluntas est inclinatio tendens ad illum finem. In ordine autem supernaturali, visio beata tenet locum finis, gratia locum substantiae, caritas est inclinatio ad illum finem. Quare sine caritate nullus potest tendere efficaciter ad gloriam, & visionem beatificam, nec illam promoveri, & idcirco caritas dicitur esse principium & radix meriti vitae aeternae. Cum ergo ex viribus naturae non possit elici actus caritatis, non potest in natura esse appetitus elicitus efficacis respectu visionis beatificae.

Dico tertio: Quamvis ex viribus naturae possit dari appetitus inefficax & conditionatus clare Dei visionis, ille tamen non est necessarius quoad specificationem.

Prima pars patet, tum in haereticis & peccatoribus, 95 hoc modo beatitudinem supernaturalem & claram Dei visionem desiderantibus; tum ex discrimine quod inter appetitum efficacem & inefficacem reperitur: ille enim fertur in bonum ut actu consequibile, & per media obtinendum; ille vero fertur in bonitatem rei absolute & nude consideratam; unde appetitus inefficax & conditionatus impossibilia appeti possunt, sicut plures appetunt semper vivere, habere divitias, & alia hujusmodi.

Secunda vero pars, quam negant Vasquez & Suarez, 96 ratione fundamentali suadet. Ut aliquid necessario appetamus, requiritur quod evidenter cognoscamus in eo consistere veram & adequatam rationem beatitudinis & summi boni, & non sufficit quod in eo absolute loquendo reperitur ratio summi boni & vere beatitudinis: Sed ex viribus naturae non cognoscitur clare & evidenter rationem summi boni & vere beatitudinis, in sola Dei visione consistere: Ergo illam non appetimus necessario quoad specificationem. Major patet, quamvis enim in solo Deo reperitur ratio summi boni, & tota nostra beatitudo, Deus tamen non amatur necessario ab hominibus, etiam necessitate quoad specificationem, cum plures eum odio habeant. Minor vero patet ex dictis artic. precedenti, ubi ostendimus ex viribus naturae non posse cognosci possibilitatem visionis beatificae; ex quibus a fortiori constat, non posse cognosci ex viribus naturae, rationem summi boni & vere beatitudinis, in Dei visione consistere.

Confirmatur: Quod appetitus necessario necessitate quoad specificationem, appetitur ab omnibus hominibus, ut patet de bono ut sic, & de beatitudine in communi; Sed non omnes appetunt immediate clarum Dei visionem. Ergo illam non appetimus necessario quoad specificationem. Major patet, Minor probatur. Illi bene appetunt visionem claram Dei, qui negant ejus possibilitatem: Sed plures non solum ex Ethnicis, Aethiis, aut Haereticis, de quibus supra, sed etiam, ut vult Vasquez, multi ex S. Patribus, possibilitatem visionis Dei negant: Ergo saltem illi eam necessario non appetebant. Dixi *necessario*, quamvis enim appetitum inefficacis appetere possimus quae nobis apparent impossibilia, nihil tamen impossibile, cognitum, ut tale, appetitur appetitum elicito, necessario quoad specificationem, tamen illi appetitus sit solum conditionatus.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijce primo contra primam conclusionem: D. Thomas hic art. 1. dicit: *Inest homini naturale desiderium cognoscendi causam, cum intrinsece esset finis*. Ex quo intert, quod si intellectus creatus, non posset ad visionem primae causae pervenire, remaneret inane desiderium naturae: Ergo ex D. Thoma inest homini naturalis appetitus ad visionem beatificam. Neque dici potest, S. Doctorem ibi loqui

de appetitu elicitio inefficaci ad visionem beatificam, quem diximus hominem posse habere sine auxilio gratie. Ibi enim intendit demonstrare possibilitatem visionis beate, ex naturali desiderio quod habet homo videndi causam, cum inuenit effectum: si autem per tale desiderium intelligeret appetitum elicitum inefficacem, & conditionatum, hoc ratio non concluderet: quia appetitus elicitus inefficax, & conditionatus, versari potest circa impossibilia, ut supra diximus. Ergo &c.

99 Respondendo approbando responsum datam: cum enim D. Thomas ibi loquatur de appetitu videndi Deum, qui excitatur in nobis visis dei operibus, qui proinde oritur ex aliqua cognitione pre-supposita, manifestum est illum non loqui de appetitu innato, qui nullam pre-supponit cognitionem, sed est aliquid veluti pondus nature inclinantis ad aliquid bonum, sed de elicitio, qui in aliqua prava cognitione fundatur.

Ad instantiam in contrarium, in primis dici potest, rationem D. Thomae non esse demonstrativam, sed probabiliter tantum congruentiam, quia cum mysteria nostra fidei, inter que visio beatifica numeratur, lumen naturale intellectus transcendit, non possunt evidenti ratione demonstrari, sed probabiliter tantum congruentia suaderi. Hoc pacto idem Sanctus Doctor infra quest. 27. Verbi divini processionem probabiliter ostendit, ex eo quod omne intelligens producit in se verbum, & conceptionem rei intellecte. Et 3. part. q. 1. art. 1. probat incarnationem Verbi Divini, ex ratione summi boni, cui connaturalis est summo modo se communicare, & resurrexerunt, ex inclinatione anime ad corpus.

Secundo dicere possumus cum Ferrarienti, quod quando D. Thomas dicit, visus esse virtus Dei, exurgere in nobis desiderium naturale videndi causam, non intendit esse in nobis desiderium videndi Deum, ortum ex viribus nature; sed quod sit in nobis desiderium videndi Deum, commutaturale, & proportionatum cognitioni quam de illo habemus. Unde cum per lumen naturale intellectus, illam cognoscamus, valde imperfecte, & tantum ut Auctorem nature, ex illo in nobis exurgit desiderium quoddam imperfectum, illum cognoscendi, & videndi ut Auctorem naturalem, & quantum ad illa practicata, & attributa, que in creaturis relicant. Contra vero, cum per fidem illum perfecte, ut Auctorem gratie & glorie cognoscamus, ex tali cognitione supernaturali, oritur in nobis desiderium super-naturale, & tali cognitioni proportionatum, videndi illum ut est in se.

100 Obijcies secundo: Quilibet potentia habet appetitum innatum in sum obiectum, cum ab illo recipiat totum esse, & suam specificationem & perfectionem: Sed Deus clare visus continetur sub obiecto intellectus creati: Ergo connaturaliter in eum inclinatur.

Confirmatur: Quilibet natura creata habet appetitum innatum ad proprium finem & centrum; sicut ignis ad locum sursum, & lapis ad locum deorsum; unde non quiescit, donec ad illum pervenerit: Sed Deus clare visus, est finis creature intellectus, & proprium illius centrum; unde non quiescit, donec ad illum pervenerit; juxta illud Augustini I. Confess. cap. 1. *Vestigii sui Dominum ad te, inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.* Ergo &c.

101 Ad objectionem respondeo, distinguendo Majorem. Quilibet potentia habet appetitum innatum ad suum obiectum, connaturaliter, & proportionatum, concedo: Excedens, & improporcionatum, nego. Similiter distingo Minorem: Deus clare visus continetur sub obiecto intellectus creati connaturaliter & proportionatum, nego: improporcionatum & excedente, concedo. Solutio constat ex supra dictis.

102 Ad confirmationem similiter dicendum est, quamlibet naturam creatam habere appetitum ad proprium finem, si talis finis sit connaturalis, eique connaturaliter debitus; secus autem, si sit supernaturalis, & ad illum natura gratuita Dei voluntate, & ordinatione, elevata. Visio autem beatifica non est finis naturalis hominis, nec ei connaturaliter debitus; sed supernaturalis, & homo est ad illum summam Dei bonitate, & gratuita beneficentia ordinatus. Unde si homo fuisset conditus in statu nature pure, non habuisset pro ultimo fine clarum Dei visionem, sed tantum cognitionem quendam abstractivam Dei, ut Auctoris nature, quam habuisset per species creaturarum, ut dicemus in Tractatu de libris humane nature.

103 Obijcies tertio contra tertiam conclusionem: In Deo clare visio nulla potest apparere rationali: Ergo cum homo non possit odibile bonum, in quantum bonum, in quo nulla apparet ratio mali, necessitatur, saltem quoad specificationem, ad amandam & desiderandam visionem beatificam. Unde Augustinus 13. de Trinit. cap. 8. dicit omnes naturam insinctu velle esse beatos.

104 Respondeo quod quamvis nobis vitoribus, in visione beata nullum apparet malum positive, in ea tamen apparet aliquid malum negative; quia non cognoscitur pro hoc statu, in ea consistere omnibonum, quod sufficit ad hoc ut non appetatur necessario quoad specificationem: sicut licet Deus sit de facto omnibonum, quia tamen pro

hoc statu, id a nobis clare non cognoscitur, non amatum necessario, sed a quibusdam odio habetur. Et defacto carnales homines ita suis voluptatibus addicti sunt, ut si eis daretur eligendi licentia, in eis semper vellet permanere, & propter ipsas visionem Dei contempnent. Unde quando Augustinus ait omnes naturali insinctu velle esse beatos, loquitur de beatitudine in communi, quam omnes naturaliter desiderant, & nemo potest odio habere; non autem de beatitudine in particulari, que in Dei visione consistit, quamvis in eodem capite, a beatitudine in communi, transeat postea ad beatitudinem in particulari.

§. IV.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis colligitur falsum esse quod ait quidam recentior Thomista in sua Theologia mentis & cordis, t. 1. pag. 181. intellectum humanum posse dupliciter considerari, nempe secundum rationem specificam, & secundum rationem intellectus ut sic, prout abstrahit ab angelico, humano & divino; & sub priori quidem consideratione non habere appetitum innatum ad visionem beatificam, bene tamen sub posteriori: sicut talis (inquit) secundum ultimam differentiam repugnat videre, quamvis sub ratione communi animalis, exigat habere potentiam visivam. Quam doctrinam probabiliter reputat Martinez t. 2. q. 3. art. 8. dub. 2. concl. 7. illamque ex professo tradidit Herrera in manuscriptis Tract. de visione beata. Verum illa displicet aliis Thomistis, & hac ratione breviter confutari potest: Quod convenit positive gradui communi, transcendentis, aut generico, nequit repugnare specifico, cum omnia essentialia generi descendant ad speciem: quare ratio animalis non potest contrahi per differentiam aliquam, qui repugnet sentire, nec substantia per aliquid cui repugnet esse per se: Ergo si appetitus innatus in clarum Dei visionem, repugnet gradui specifico intellectus humani, non potest convenire conceptui communi intellectus ut sic. Unde ad exemplum de talpa respondeo, vel rationem animalis non exigere positive potentiam visivam, sed permissivam solum, in aliquibus suis inferioribus: vel si ad illum positive inclinet, non repugnare talpe videre secundum suam essentialiam differentiam, sed solum ratione indispotionis organi accidentalis.

Nec contra primum obstat, fiducias, talpam dici private caecum: Sed privatio est carentia forme debite: Ergo potentia visiva illi debetur: At non secundum rationem differentialem: Ergo secundum rationem genericam. Respondetur enim non esse rigorosam privationem, sed late acceptam, ad quam sufficit potentiam visivam deberi gradui generico animalis, non secundum se, sed solum in aliquibus suis inferioribus.

DISPUTATIO II.

De specie ad visionem beatificam concurrente.

DECLARATA visionis beatificae possibilitate, consequens est ut de principis ad illam concurrentibus disputemus, & in primis de specie ad illam concurrente, deinde de lumine glorie ad illam requisito, de quo dicemus distipatione sequenti.

ARTICULUS I.

An datur, vel saltem sit possibilis in visione beatifica, aliqua species impressa creata?

§. I.

Prænotanda ex Philosophia.

NOTandum primo: Speciem intelligibilem, se habere in vicariam objecti trahendo ipsum intentionaliter ad potentiam, & non solum se tenere ex parte potentie, tamquam determinationem, & complementum virtutis cognoscitivæ, vel per modum luminis eam confortantis. Ita communiter docent Philosophi in libris de anima, contra Vasquez: Ratio evidens est, quia ex obiecto & potentia paritur noticia, ut est commune proloquium ex Augustino desumptum; unde ad partem intellectus in verbis, necesse est quod aliquid loco obiecti sit in potentia; sicut fermen est loco generantis, ut pariatur fetus; obiectum enim per se ipsum semper in ea esse non potest, ut constat: Ergo ad cognitionem requiritur species intelligibilis, tamquam vicaria ipsius obiecti, seu ut præbens concursum obiectivum, non vero per modum luminis confortantis potentiam, ut existimat Vasquez.

Addo quod, cognitio sit trahendo res ad se, & conjungendo illas sibi: unde cum res materiales, per entitatem suam

suam non possint intrare in potentiam, & illi uniri, indigent specie, ut illa mediante ei uniantur. Quamvis ergo species sit subjective in potentia, quatenus eam adnat & informat, illa tamen se tenet ex parte obiecti, tamquam generis ejus vices, ut obiectum, illa mediante, possit informare, & actuare potentiam, eamque ad partem intellectusalem verbi focundare. Quod ut hinc evidentiatur,

Notandum secundo ex D. Thoma in 4. dist. 49. q. 2. art. 1. ad 15. & quodlibet 7. q. 1. art. 1. quod triplex potest esse similitudo in potentia cognoscitiva, respectu obiecti. Prima se tenet ex parte potentie, & nihil est aliud quam virtus, seu proportio & efficacia potentie ad eliciendam cognitionem circa tale vel tale obiectum. Unde idem S. Doctor hic art. 2. dicit, quod *lumen glorie confertans intellectum ad videndum Deum, est aliqua similitudo ex parte visiva potentie*. Secunda est ex parte ipsius obiecti, impressa tamen potentie, & non est aliud quam representatio, seu species, qua obiectum redditur intelligibile, & unitum potentie, ut ex ipso & potentia paritur noticia. Tertia similitudo est ex parte medii, quoniam non est aliud quam res aliqua prius cognita, in qua, vel ex qua devenit ad aliam: sicut in speculo, vel imagine prius cognita, attingitur res representata. Et licet verbum, seu species expressa, etiam habeat rationem imaginis, tamen non habet rationem medii prius cogniti, vel medii obiectivi, sed formalis: eoquod informat intellectum ex parte termini cogniti, & informando representat. Unde computatur a D. Thoma secundo modo, tamquam medium cognoscendi quo, ut ipse loquitur q. 4. de verit. art. 2. ad 3.

3 Notandum tertio, vel potius supponendum ex libris de anima, quod species lapidis v. g. qua intellectus constituitur in actu ad intelligendum lapidem, continet in se formam & naturam lapidis, eandem realiter cum illa que in lapide invenitur, non quidem sub modo naturali (hoc enim est impossibile, ut constat) sed intelligibili, & representativo.

4 Hæc suppositio, que est fundamentum plurium que infra dicemus, probatur primo ex D. Thoma a. de anima lect. 24. & 7. Metaph. lect. 6. ubi dicitur speciem rei intellectæ, esse quidditatem ejus, & 4. cont. Gent. c. 14. ait quod *verbum nostrum intellectus, est ipsa re intellecta habet ut intelligibiliter eandem naturam continent*. Ergo species residens in intellectu est eadem natura cum re intellecta, non in esse naturali, sed intelligibili, & intentionali.

5 Probatur secundo ratione: Omnis representatio fundatur vel in contentia eminenti obiecti representati, ut contingit in essentia divina, que representat creaturas, quia illas eminenter continet, vel in dependentia ab obiecto representato, ob quam effectus suam causam representat, vel in convenientia formali. Sed species representat suum obiectum, & non ratione contentie eminentialis; species enim qua est accidens, non continet eminenter substantiam, nec ratione solius dependentie, alias habitus existentes in intellectu, essent species obiectorum: Ergo ratione convenientie in forma representata, sed non ratione convenientie analogice, alias representaret solum gradum analogice communem; nec rationem convenientie genericæ, alias solum representaret genus: ergo ratione convenientie specificæ, & consequenter species representans hominem, in esse intelligibili est ejusdem speciei cum homine, vel potius ipsa hominis species, seu quidditas.

6 Confirmatur species quidditativa hominis, est in esse intelligibili ipse homo representans: Ergo species representans hunc hominem, est hic homo numero in esse intelligibili, & consequenter hic numero homo, est in esse intelligibili idem realiter cum specie representativa illius. Confirmatur amplius: Imago artificialis hominis, cum illo convenit in figura, & imago naturalis in substantia; ut patet in filio, qui est imago naturalis patris: Ergo etiam imago mentalis hominis, qualis est species, debet cum illo in essentia convenire, cum sit illius imago quoad essentiam.

7 Dices primo: Albedo & nigredo sunt forme inter se contrarie, nec in gradibus inentis possunt simul in uno subiecto existere. Sed species albedinis, & species nigredinis sunt simul in eodem intellectu. Ergo species albedinis non est ejusdem quidditatis cum illa, & idem de specie nigredinis.

Respondeo distinguendo Majorem. Sunt forme inter se contrarie, sub modo essendi naturali, concedo: sub modo essendi intelligibili & intentionali, nego. Et concessa Minori, distinguendo Consequens distinctione Majoris: Ergo species albedinis non est ejusdem quidditatis cum illa, in esse naturali, concedo, in esse intelligibili & intentionali, nego.

8 Dices secundo: Species mensuratur ab obiecto, & dicitur relationem realem ad illud: Sed mensuratur distinguitur realiter a mensura, & terminus a relatione: Ergo species realiter distinguitur a natura, & quidditate obiecti quod representat, ac proinde falsum est, quod species sit naturalis, & quidditas obiecti representati.

Confirmatur. D. Thomas infra quo. 42. art. 1. ad 4. negat relationem realem æqualitatis inter divinas personas, quia essentia que fundamentum est æqualitatis, una & eadem est in tribus personis: Ergo similiter, si eadem natura &

quidditas sit in specie, & in obiecto quod representat, illa non poterit dicere relationem similitudinis ad obiectum.

Ratione hujus argumenti, quidam existimant quod relationis similitudinis, qua species ad obiectum refertur, non est realis, sed rationis, sicut relatio æqualitatis, que est inter personas divinas. Sed melius respondetur, quod ut species mensuretur ab obiecto, & dicat ad illud relationem realem similitudinis, non requiritur quod ab illo distinguitur realiter in natura & quidditate, sed lumen in modo habendi naturam in esse intentionali, qui distinguitur a modo naturali, sub quo in ipso obiecto invenitur: non enim fundatur relationem illam natura ut præfinit ad illius modum essendi, sed prout illis affecta, & modificata. Ex quo patet responso ad confirmationem, concessio enim Antecedente, neganda est consequentia & paritas. Ratio discriminis est, quia essentia, que est fundamentum æqualitatis divinarum personarum, non habet in illis diversum modum essendi: sicut habet natura & quidditas, quod continetur in specie & prout est in obiecto, per illam representato.

Ex his intelliges dictum Aristotelis 3. de anima textu 37. dicentis *animam esse quoddammodo omnia*: quia scilicet ratione speciem intelligibilem, in se continet naturam & quidditates omnium rerum, non in esse naturali, sed intelligibili & intentionali. Cui etiam concordat celebre illud dictum Commentatoris, dicentis, *ex intellectu, & ex intellectu fieri magis unum, quam ex materia & forma*. Materia enim non transit in formam, nec ex contra forma in materiam, sed ex unione utriusque resultat tertium compositum: ac ut vero ex specie in esse representativo considerata, & ex intellectu, non resultat unum tertium, sed potius intellectus transit in rem intellectam, media specie intelligibili. Unde Aristoteles 3. de anima laudavit Anaxagoram, eo quod dixerit intellectum nostrum esse immixtum omni esse specifico, ad differentiam pure potentie in ordine naturali, que ratione sue limitationis, est quidem natura recipere omnem actum sui generis, non tamen alicui per identitatem admiscitur.

Addo quod, cum ex una parte gradus cognoscendi, utroque immaterialior, superet gradum essendi entitativum, seu naturalem, & rursus ex alia parte, cognitio per se possit unum cum obiecto; negari non potest, talem unionem debere esse multo perfectiorem, ea que reperitur in ordine entitativo & naturali, inter materiam & formam, substantiam & accidentia. Et aliter sentientes (inquit Cajetanus) nimis vilem faciunt naturam cognoscitivam: quandoquidem illa est, non aliter quam de rebus naturalibus judicant.

§. II.

Ostenditur Deum non videri a beatis, mediante aliqua specie impressa creata.

DEICO primo: In visione beata, nullam intervenire speciem impressam creatam. Ita communiter docent Theologi (excepto Agudio a Presentatione) cum D. Thoma hic art. 2. & 3. p. 9. art. 3. ad 3. ubi sic habet: *Cognitio beata non fit per speciem que sit similitudo divinis essentia, vel eorum que in divina essentia cognoscuntur: sed talis cognitio est ipsius divina essentia immediata, per hoc quod ipsa essentia divina unitur menti beate, sicut intelligibile intelligenti*. Idem docet 3. cont. Gent. c. 51. & in 4. dist. 49. q. 2. art. 1. ad 15. cujus verba infra referemus. Denique hæc doctrinam (ut dicit Agidius Romanus, in suo de inferiorio art. 1.) habuit S. Doctor divinitus inspiratam, & caelesti revelatione confirmatam. Cum enim deceisset Frater Romanus, Inquisitor Neapolitanus, qui ejus fuerat discipulus, eique post mortem apparuisset, ab ipso D. Thoma interrogatus, quomodo in Patria videretur Deus? Respondit his verbis Psalmiste: *Sicut audivimus, ita & vidimus in civitate Domini virtutum*. Per hoc declarat, Deum eo modo videri a beatis in Patria, quo ab ipso D. Thoma audiverat, dum ejus esset discipulus in vita.

Eadem veritas hac ratione suadet. Species impressa in visione beatifica superflua est: Ergo non datur. Consequenter patet, Antecedens probatur. Species impressa necessaria est ad suppleendum defectum obiecti, quod secundum se non potest concurrere cum potentia ad intellectionem sui, vel quia non existit, vel quia remotum est, aut secundum se non est intelligibile, propter suam materialitatem: Atqui nullum horum habet locum in proposito, nam Deus est existens necessario, intime præsens intellectui beati, & summe immaterialis, ac proinde perfectissimo modo intelligibilis: Ergo species impressa in visione beatifica superflua est.

Confirmatur. Ob eandem rationem superflua est Angelus species accidentalis ad sui cognitionem, nam substantia ipsius, ex communi sententia, quia est intime præsens, & immaterialis, supplet vices speciei, & idem dicit quidam Recentiores de lumine respicitur oculi, & de qualitatibus sensibilibus respectu oculi, & de qualitatibus sensibilibus respectu tactus, nempe quod seipsum, sine specie moveant ad sensationem, quia habent sufficientem præsen-